

Dagens frågor

Sitt inte i fondstyrelserna!

Regeringen skall inom den allra närmaste tiden försöka hitta 20 personer av icke-socialistiskt slag som vill sätta sig som ledamöter och utgöra minoritet och alibi i löntagarfondernas styrelser. Det kan visa sig vara svårare än vad hrr Feldt, Edin och Palme har trott.

Det är inte så roligt att vara företagsledare och bli uppringd av finansminister Kjell-Olof Feldt och få frågan om man vill ta plats i en fondstyrelse.

Om man tackar ja kan det komma att hända otrevlige saker. Det kan komma att ställas frågor av journalister, aktieägare, släkt och vänner.

– Inte visste jag att Du hade gått och blivit rödgardist, kommer vännerna att skämtsamt fråga på nästa Rotary-lunch.

– Grabbarna säger att farsan sitter i fondstyrelsen, kommer kanske barnet att berätta för mamma med en tår i ena ögat.

Stämningen vid lunchbordet på arbetsplatsen kommer ibland att bli lite besvärlig när man talar om fonderna – och det gör man ju ganska ofta.

Journalisterna kanske frågar om Du eller Ditt företag har några lån i PK-banken eller Investeringsbanken eller om Du fått pengar från AMS.

Aktieägarna kan tänkas vara irriterade och på bolagsstämmorna i de företag Du sitter i fråga om det verkligen är i företags intresse att Du sitter i fondstyrelsen.

Och vad skall alla Dina kamrater i styrelser, golfklubbar och segelklubbar säga? Du kommer inte att bli någon hjälte.

Och inte kan fonden gärna köpa aktier i det företag där Du har några intressen. Det skulle se alltför illa ut. Paradoxalt

nog skulle detta inte bara vara till nackdel. Ditt företag kan visserligen inte sälja aktier till överpris till fonden, men företaget blir heller inte uppköpt i första taget.

Elaka journalister kommer att undra varför Du har tackat ja. De kommer att undra vad Feldt och Palme har för hållhake på Dig. Palme vet ju så mycket (skattedomstolar, byggnadslovsärenden, IB och allt möjligt) så han kan kanske pressa på.

Det här gäller i tillämpliga delar även för aktivare TCO-are. Det skall bli ett nöje att se hur unge hr Rosengren kommer att hantera saken. Han verkar duka allt vad han förmår i fondfrågan. Men förmågan räcker inte alltid till.

Detta ledarstick är självfallet en påtryckning på alla hugade spekulanter på fondstyrelseplatser. Men det är inget yrkesförbud. Yrkesförbud har vi i Sverige endast genom personalkontrollkungörelsen, vilken, som Olof Palme och Kjell-Olof Feldt väl vet, enligt många har mindre av rättssäkerhet i sig än den västtyska lagstiftningen av motsvarande innebörd.

Den person från näringslivet som sätter sig i en fondstyrelse bestyrker därmed Lenins ord om att "när vi hänger den näst siste kapitalisten så kommer den siste kapitalisten att sälja repet till oss".

Bravo, Täby!

Den 1 januari 1984 övertog det privata fastighetsbolaget Arsenalen driften av Täby kommuns hyreslägenheter. Företaget har utfäst sig att under en treårsperiod ta hand om fastigheterna för 4,6 mil-

joner kr per år. Det skedde sedan Täbys borgerliga majoritet erbjudit även privata bolag att lämna in anbud på skötseln av kommunens växande fastighetsbestånd. Och då visade det sig att Arsenalen kunde klara förvaltningen över en miljon billigare årligen än kommunens eget fastighetsbolag.

Det här är ett utmärkt exempel på hur det kan gå när kommunala monopol bryts upp och enskilt initiativ släpps in. Täby sparar nu närmare 3,5 miljoner kr enbart på grund av att olika företag i fri konkurrens fick slåss om uppdraget att sköta kommunens fastigheter. Förhoppningsvis skall exemplet mana till efterföljd på många andra håll och inte bara gälla fastighetsförvaltningen. Det finns åtskilliga områden där privata initiativ uppenbarligen skulle få välgörande konsekvenser på effektivitet, kostnader och därmed också på kommunalskatten. De- lar av vård-, kultur- och fritidssektorerna, städning, park- och gatuskötsel är exempel på områden där det framstår som motiverat att privatisera och ge ökat utrymme för fri företagsamhet.

Det är symptomatiskt att socialdemokraterna i Täby med näbbar och klor bekämpade anbudsförfarandet inom fastighetsförvaltningen. De motsatte sig bestämt att Arsenalen anförtroddes skötseln av det kommunala fastighetsbeståndet. Det socialdemokratiska oppositionsrådet Eije Svensson framhåller att "det är ett steg åt ökad privatisering som vi måste beklaga. Socialdemokraterna och kommunisterna i kommunen var beredda att ta de större kostnaderna för att hålla servicen i kommunens egen regi". Han hävdar att det sannolikt blivit "både det billigaste och det bästa alternativet"

– vad han nu kan ha för fog för ett sådant påstående.

Sanningen är nog snarare den att socialdemokraterna i Täby och annorstädes av principiella skäl är djupt skakade så fort den fria företagsamheten visar sig effektivare än den offentliga. Därför motverkar de varje möjlighet för privata företag att via anbud få visa vad de går för. Här bryter sig alltså på nytt den socialdemokratiska inställningen, enligt vilken myndighetsmonopol är självändamål hur dyrt det än blir, och den borgerliga, som innebär att konkurrens och enskilda initiativ som regel inte bara är bättre och billigare utan också bidrar till ett friare och öppnare samhälle.

Kollektivanslutningen

Vid åtskilliga tillfällen har riksdagsmajoriteten i uttalanden tagit avstånd från den odemokratiska rekryteringsmetod som kollektivanslutningen är. Men socialdemokraterna, det enda parti som använder sig av tillvägagångssättet, har sorgfälligt struntat i riksdagens klart markerade mening och fortsatt som om ingenting hänt.

I slutet på november 1983 var frågan åter uppe i riksdagen men på ett annat sätt än tidigare.

Länge var det endast moderaterna som insåg att riksdagens ständigt återkommande avståndstaganden från kollektivanslutningen aldrig skulle få socialdemokratin att upphöra med hanteringen. De krävde därför lagstiftning mot eländet. Det nya är att folkpartiet och centerpartiet nu slutit upp bakom den linjen. Det ledde till en gemensam borgerlig framstöt med krav på en utredning i syfte att förbjuda kollektivanslutning. I

den avgörande voteringen i riksdagen fattades sex röster för att förslaget skulle gå igenom, sedan kommunisterna avstått från att rösta.

Förslaget föll alltså, men det föll framåt.

Vad de icke-socialistiska partierna verkar för i opposition är de rimligtvis också förpliktade att genomföra när de kommer i regeringsställning. Det underströks även i riksdagsdebatten om kollektivanslutningen. Blir det icke-socialistisk majoritet kommer ofoget att lagstiftas bort, eftersom ingenting annat hjälper. Därmed finns ingen återvändo.

Socialdemokraterna har under årens lopp bedrivit viss försöksverksamhet med andra rekryteringsformer än kollektivanslutning. Erfarenheterna har övertygande visat att den nuvarande metoden är impopulär bland de LO-anslutna. I övrigt har partiet framför allt eftersträvat att förhålla frågan. Tid är nämligen pengar i det här fallet. Varje år får socialdemokraterna in flera tiotals miljoner kr på kollektivanslutningen. Det har medfört att varje invändning om att hanteringen strider mot viktiga demokratiska principer viftats bort. Kalla ekonomiska realiteter har fått partiet att fortsätta med en rekryteringsmetod som de säkert själva inser är ovärdig och föråldrad. Pengar luktar inte, konstaterade ju redan den romerska kejsaren Vespasianus.

Nu står kollektivanslutningens epok äntligen inför sitt slut. Nu gäller det lyckligtvis inte längre om den skall avskaffas utan bara när det skall ske.

Professorer

Vårt land har – trots en längre gående social utjämning än väl i någon annan

västerländsk stat – ändå kvar en del naturliga ranggrupper i samhället. Frågan är om inte titeln ”professor” är den som även i de breda lagren imponerar mest – att vara professor är fint, det tycker alla, från Karesuando till Smygehuk; professor låter genomsnittligt liksom värdefullare än politikers och militärers och domares i och för sig respektingivande yrkesbeteckningar. Professor är ju i svenskt språk – till skillnad från läget i tex England och Frankrike – beteckningen på en fast engagerad lärd väsentligen inom universitet, högskolor och liknande organisationer; titeln används inte som i andra länder även för lärare på andra plan.

I allmänhet är det svårt att bli professor; det är många som känner sig kallade men i allmänhet bara en som kan bli utvald. Det är välbekant, att i flera fall, särskilt inom humaniora, det i sökandeköns främre del kan stå många kvalificerade aspiranter. Det är väl bl a detta som ligger bakom sedvanan att ge professors namn åt kvalificerade lärda, för vilka det helt enkelt inte finns en professur – även om vederbörande är nästan lika lärd och skicklig som den som fått en lärostol.

Professors namn utdelas huvudsakligen i utbildningsdepartementet, fd eklesiastikdepartementet. Det har sitt intresse att se på vilka som fått den fina titeln under tex den senaste femårsperioden. I ett stort antal fall – 15–20 av ca ett 50-tal – rör det sig också om humanister och samhällsvetare i vidsträckt mening, men påfallande är, hur många läkare som också hugnas med den fina beteckningen, faktiskt mer än en tredjedel av samtliga. Därutöver finner man en grupp musiker och andra konstnärer,

ofta engagerade vid facket's undervisningsanstalter. Här är det väl inte fråga om lärdom men snarare om ett tack för kvalificerad pedagogisk insats. Till sist finner man några personer, vilka helt enkelt kan betecknas som kulturpersoner, Gunnel Vallqvist t ex.

Ibland uttalas farhågor att olika regeringar eller ministrar använder möjligheten att ge professors namn för att uppmuntra partivänner och mer eller mindre närstående samt för att göra sig populära

inom kulturskribenternas krets. En granskning av de sista årens beslut om professors namn ger kanske inte tillräckligt fog för ett antagande om direkt maktmissbruk.

Men tid finns ännu kvar innan regeringen – förhoppningsvis – faller 1985. I december blev Rudolf Meidner hedrad med professors titel, och vare sig LO beställt den åt honom eller Partiet känner sig stå i skuld till honom är utnämningen klart politisk.